

SLOVENSKI NAROD.

Iznaja vsak dan, izvzemši ponedeljke in dneve po praznikih, ter velja po pošti prejemati, za avstro-ogerske dežele za celo leto 16 gold., za pol leta 8 gold., za četrt leta 4 gold. — Za Ljubljano brez pošiljanja na dom za celo leto 13 gold., za četrt leta 3 gold. 30 kr., za en mesec 1 gold. 10 kr. Za pošiljanje na dom se računa 10 kraja. za mesec, 30 kr. za četrt leta. — Za tuje dežele za celo leto 20 gold., za pol leta 10 gold. — Za gospode učitelje na ljudskih šolah in za dijake velja znižana cena in sicer: Za Ljubljano za četrt leta 2 gold. 50 kr., po pošti prejemati za četrt leta 3 gold. — Za oznanila se plačuje od četiristo stopne petiti-vrste 6 kr. če se oznanilo enkrat tiska, 5 kr. če se dvakrat in 4 kr. če se tri- ali večkrat tiska. Vsakokrat se plača štampilj za 30 kr. Dopisi naj se izvole frankirati. — Rokopisi se ne vračajo. — Uredništvo je v Ljubljani na celovški cesti v Tavčarjevi hiši „Hotel Evropa“.

Opravništvo, na katero naj se blagovolijo pošiljati naročnine, reklamacije, oznanila t. j. administrativne reči, je v „Narodni tiskarni“ v Tavčarjevi hiši.

V Ljubljani, 5. februarja.

— Javni ljudski shod, katerega je osnovalni odbor na 6. febr. zvečer hotel sklicati, je **prepovedan**.

G. dr. Vošnjak je dobil denes v jutro na slovensko vlogo sledeči **nemški** odpis:

„Nr. 1541.

An Herren Dr. Josef Vošnjak, Josef Jurčič und Dr. Valentin Zarnik zu Handen des Erstern hier.

Das hohe k. k. Landes-Präsidium hat mit Erlass vom heutigen Z. 330 die von Ihnen für Donnerstag den 6. Februar l. J. im Glasalon der hiesigen Čitalnica zum Zwecke der Berathung und Beschlussfassung in Angelegenheit der Wahlreform einberufene Volksversammlung in Gemässheit des §. 6 des Gesetzes vom 15. November 1867 über das Versammlungsrecht als die öffentliche Sicherheit und das öffentliche Wohl gefährdend zu untersagen befunden.

Hievon werden Sie über Ihre Anzeige vom 3. d. Mts. zu Handen des Herrn Dr. Vošnjak unverzüglich mit dem Beisatze verständiget, dass Ihnen nach §. 18 des bezogenen Gesetzes die Berufung gegen diese Verfügung an das k. k. Ministerium des Innern binnen 8 Tagen offen steht.

Magistrat Laibach am 4. Februar 1873.

Der Bürgermeister: Deschmann.“

Torej javen shod v steklenem salonu v restavraciji ljubljanske čitalnice je **prepovedan!**

In kljubu temu stoji v osnovnem zakonu decemberske ustave, v čl. 12 zakona o splošnih pravicah državljanov: „avstrijski državljani imajo pravico zbirati se... in precej dalje se v čl. 13. govori, da ima vsak pravico s pismom in govorom svoje mnenje povedati.

Ali kaj se ustavaki brigajo za ustavo in njene določbe, kadar gre izvrševati jih tudi za Slovane! En ubogi slovenski šaljev list se je te dni brž konfisciral, ker nij spoštljivo o ustavi govoril. A kdo za boga bode konfisciral c. kr. deželno predsedništvo in druge politične oblasti, ki ustavo izvrševaje jej v obraz bijejo! Gospoda, mi vidimo pod temi državnimi zakoni, ki vsem državljanom (ne samo kazinarjem) dajo pravico svobodnega gibanja, zborovanja in govorjenja, —

— podpis cesarjev. In kaj vi delate z njim? Kajti da je motivacija prepovedi, da bi bil namreč javni shod v ljubljanski čitalnici javni varnosti škodljiv, — smešna, o tem nam niti govoriti nij treba. Osnovatelji in obiskovalci bi vedeli, da se je treba držati zakonskega pota, — saj nijsmo sklicavali shoda za revolucijo, temuč za pogovor o volilni reformi, o vprašanji, o katerem so vis-a-vis v nemškutarski kazini govoriti smeli in na Slovence psovati. — Cela prepoved je nov

dokaz, da ustavnosti v Avstriji za Slovane nij. Torej se razumemo; pa nikar humbuga ne uganjajte po nemških listih o svobodi, zakonitosti, liberalizmu in enacih lepih rečeh, katerih nij. Mi živimo zdaj v ustavoverni absolutistični dobi in — s tem basta!

Kjer se vsi drugi člani in paragrafi ustave od njenih privržencev samih z nogami teptajo, tam se mora tudi §. 19 o ravnopravnosti jezikov. Za to se na slovensko vlogo **nemški** odgovor daje. Živela pravica!

— Predstoječi članek smo bili že spisali, ko dobomo novo osvitljenje nemško-vladne ustavnosti v roke. Uradna „Laibacher Zeitung“ prinaša sledeče oznanilo v nemškem jeziku:

„Kolportiranje (raznašanje) peticije, katero je sklenilo tukajšnje politično društvo „Slovenija“ v svojem zboru 25. pr. m., kakor tudi njeno razpolaganje za nabiro podpisov v javnih prostorih, kakor gostilnicah, kavarnah, trgovinah, šolah, itd. se s tem ostro prepoveduje kot demonstrativno dejanje, s katerim se neprijaznost (Abneigung) do vlade izkazuje, ter se bode proti onim, ki zoper to delajo na podlogi §. 11 ces. naredbe 20. aprila 1854 kaznovalno postopalo. — V Ljubljani 4. febr. 1873. C. k. deželno predsedništvo za Kranjsko.“

Ne smijajte se prijatelji! Kdor nij zdanji vladi „nagnjen“ ali prijazen, tega hoče tisti

Listek.

Ivan Erazem Tatenbah.

Izvirni historični roman iz slovenske zgodovine.

(20. nadaljevanje.)

„Kje je Marijanica?“ ponavlja Ribelj svoje vprašanje in v strahu, ki je mladega moža zdaj obšel videčega vse spremenjeno, pozabljena je bila cela preteklost, živo je bilo v njem samo hrepenenje deklico zopet videti.

„O zakaj nijste prišli, gospod Baltazar!“ tarna starka. „Kako je vas klicala po imenu, zmirom, po dnevi in po noči. Baltazar, je rekla, pridi k meni, odpusti meni, je rekla. Lepa je bila, ko se jej v glavi mešalo od vročinske bolezni, rudeča ko roža in bela kakor mleko, pa je molila k bogu za vas, tako lepo. In ko so prišli duhovni gospod k njej, je tudi lepo molila, in pri bogu jej je odpuščeno, gotovo je v nebesih za augela. O zakaj niste prišli prej, kako bi jo bili obveselili, in še ozdravela bi bila, tako vas je želela.“

„Mrtva!“ Bled ko zid, na katerem je Ribelj naslonjen bil, globoko vzdahne. Starka pripoveduje na drobno in gostobesedno, kaj je deklica govorila, kako nikogar nij bilo

blizu, le ona sama je trpela in bedela pri njej cele noči.

„In kaj so ljudje vse pripovedovali, da ste vi gospod zaprti, da vas ne bode nikoli več k nam. Ona tega nij verjela, ni jaz nijsem verjela ter jej nijsem ničesa pravila, kaj ljudje govorè. Zmirom me je vpraševala, če ste že prišli. In mislite si, ona je mislila v svoji bolni glavi, da se je vam zamerila tako, da jej ne boste odpustili. Gospod Baltazar je dober človek, tako sem jej jaz vedno pravila, on te ima rad, sem rekla, in na spomlad bode gotovo zopet prišel, sem rekla, in glej, res ste prišla, ali ona vas nij učakala, ubožica.“

„Kedaj je bil grof tu?“ vpraša Ribelj.

„O, gospoda nij bilo več od tistega dne, kar je z vami tako grdo ravnal. Precej potlej je Marijanica zbolela, potem jej je bilo bolje, a vesela nij bila nikoli več, in potem je zopet zbolela. Grof, da! Ona nij mogla slišati o njem. Mene je bilo groza omeniti ga, ker se je ubožica kar tresla, kadar je slišala kaj o njem. Jaz sem že prej rekla, da to ne bode prav, ko se je on začel sladkati okolo nje. Pa je res tako prišlo, bog me varuj, da bi o gospodu grofu kaj hudega govorila, ali nesreča je k nam prišla z njim. O da bi bili ostali v vinogradu na Visovljah,

a ne šli v grad. Kako je bilo tam gori lepo, dokler nij grof prišel.“

„Proklet naj bode!“ mrmra Ribelj med zobmi, srpo v tla gledaje.

V tem hipu pride oskrbnik Gornik na prag. Zagledavši Riblja pri svoji stari dekli obstoji, kakor da bi premišljal, ali bi stopil naprej ali bi se ognil nazaj.

Ribelj stopi k njemu in pravi: „Pojdi sem stari, zadnjekrat je, da te nadlegujem. Ti nijsi imel poguma, da bi bil nož zasadiš v človeka, ki te je ob pošteno hčer pripravil. Zato poglej zdaj mene; česar nij njen oče storil, to bode vendar storjeno.“

Preko trhlega obraza starega oskrbnika zaigra čuden nasmehljaj. Gornik je rad čul te besede, a poznalo se je, da govornika tudi prezira.

„Prinesi vina,“ pravi stari dekli. In ko starka po vinu odide, sede Gornik k mizi, ki je v veži stala in Riblju prostor poleg sebe pokaže. Ribelj sede in obraz z rokami pokrije. Ko imata vino na mizi in stara dekla odide, prične Gornik:

„Nož? Da imel bi ga za njega in za tebe. Kaj si hodil k meni? Kedaj sem te klical? Gospoda mi je kruh dajala, ti in tvoj gospod in drugi. Ali s pelinom ste mi ga belili, z nesrečo solili.“ (Dalje prib.)

Auersperg kaznovati, kateri pod Hohenwartom nij bil kaznovan, da si je s svojim podpisom in uskokom iz deželnega zbora svojo „nenagnjenost“ do cesarske vlade eklatantno dokazal.

In ne smijajte se, da se dan denes, ko imamo ustavni zakon, da „ima vsak državljan pravico peticionirati,“ ta zakon na glavo postavlja s patenti iz absolutističnih časov Bachovih 1854. l. To je strašno!

Slovenci! Če ne smemo peticije podpisovati v javnih lokalih, pa jo podpisujemo v privatnih hišah. Bodite previdni, da vam ustavoverni momentani mogotci ne škudujejo, a bodite pogumni in ne dajte si pota zapirati do vladarja Nj. Vel. cesarja!

Rusi v Kivi.

Povedali smo že zadnjič, da so Rusi kivansko trdnjavo Urgendš bombardirali in vzeli. Prava vojska se bode pa še le spomladi začela, ker v onih kontinentalnih okrajinah mraz navadno dolgo traje. A pripravljeno je vse, in spomladi bodo Rusi zgrabili Kivo od treh strani. V Taškendu stoji general Kaufman z glavno armado, iz Orenburga bode general Križanovski operiral, in iz Dagestana na zahodnem bregu kaspiškega morja se bodo Rusi pod poveljništvom kneza Boris Melikova prepeljali s parobrodi na vzhodni breg, ter bodo tu iz ruskih trdnjav Krasnovodsk in Čikišlar skozi stepo, kjer je nekdanj tekla reka Oksus naravnost v glavno mesto kana marširali. Rusi so Kivo obkolili. Že leta 1846 so na polotoku Mangišlak zidali trdnjavo Aleksandrovsk, od tod do kivanskega glavnega mesta je še 120 milj. Še Kazalinsk in Perovski, ruske trdnjave ob Reki Sir Darja, ste oddaljeni od Kive 70 milj. Toda od teh strani je Kivo težko zgrabiti, ker se razprostira na tej strani velika peščena stepa, v kateri je leta 1846 general Perovski s svojo vojsko poginil. Zato so si Rusi napravili drugo pot; sezidali so namreč pred sedmimi leti pri balkanskem zalivu trdnjavo Krasnovodsk na vzhodnem bregu kaspiškega morja. Od tod so posamezni ruski oddelki za posušenim tokom reke Amu

Darja proti severovzhodu že večkrat daleč v Kivo prišli. Lansko jesen je prišel polkovnik Markusov že do Urtakoja, vrnol se je le zato, ker je bila v Kivi takrat kolera. Druge ruske čete so prišle že blizu Kungrada, ki leži ne daleč od izliva reke Amu Darja v aralsko jezero, na katerem imajo Rusje parno flotilo.

Kan Said Mohamed Rachim se Rusov boji, ter bi se rad udal, pa njegov fanatični vezir Mohamed Murad ga zadržuje. Ta mohamedan ima mladega vladarja popolnem v rokah, ter pridiguje versko vojsko proti Rusom. Brez dvombe so ga tudi Angleži nakurili po svojih opravnih, kakor so ob času francoske vojne Prusi znanega Gerard Roblisa poslali v Algir, da bi ondotne mohamedance nakuril proti Francozom. Toda lani, ko so se Rusi začeli resno pripravljati, da bi Kivane zaradi vednega ropanja na mejah kaznovali, se je zbal ter je skušal Ruse zadržati. Poslal je zaradi tega poslanstvo v Embirsk in Aleksandrovsk z darili in štirimi ujetimi Rusi ter pismom na cara Aleksandra II. Prvo poslanstvo je prišlo v Orenburg k generalu Križanovskemu, drugo v Dagestan do kneza Melikova. Toda ruski generali so imeli povelje, pogajati se s Kivani še le takrat, kadar spusti kan vse ujete ruske podložne, ter nazaj vzame razžaljiva pisma, katera je prej generalu Kaufmanu poslal. Kan tega do sedaj nij storil, nasproti je napade ponovil, zato ga bodo Rusi sedaj resnobno prijeli.

Politični razgled.

Notranje dežele.

Na volilni reformi se še zmirom prenareja in se ministri že več dni posvetujejo, da ustrezajo raznim željam svojih ustavovernih privržencev. Število poslancev se je zopet pomnožilo; za koliko glav, to še nij znano in za katere dežele in volilne skupine, tega še tudi ne vemo. Mi bi svetovali ministrom, naj tudi v državnem zboru ustanove stalne dosmrtno sedeže za svoje Brandsteterje in Seidle in kar je še enake pritikline; potem bode naenkrat ponehalo vpitje po večjem številu izvoljenih poslancev. Cesar dosedaj baje še nij dal privoljenja minister-

stvu, da bi predložilo volilno reformo, a neki sam predseduje dotičnim ministerskim svetom.

Na Češkem je, kakor smo že prej vedeli, prav mirno potekel 2. februar, da si je bilo sto taborov na ta dan sklicanih in vsi po vladi zabranjeni. Policija je bila poysoni na nogah, še celó vojaki pripravljani, da bi bili razgnani taborce, ako bi kljubu prepovedi se skušali zbirati. Pa Čehi se nijso na limanice vseli provokatérjem; saj dobro vedó, da si dunajska ustavoverska klika ničesa bolj ne želi, nego Čeha pritirati do očitnega upora. Obsedni stan, zapori, vešala „to bi potem bila sredstva, s katerimi misle liberalni ustavoverci Čeha vendar upokoriti. Drugače si ne moremo razvozlati nezaslišanega psovovanja ministerske „N. F. P.“ proti vsemu češkemu narodu, kateremu oponaša strašljivost in zakotno delovanje ter da nij pripravljen svoje imetje in kri za svoje politične uzore žrtvovati. Kaj takega oponašati Čehom, borilcem Husove dobe in tridesetletne vojske, morejo samo nesramni židovi „N. Fr. P.“, katerim je narod in domovina nič, denar in oblast pa vse. Res častno za ministerielni list, iti med provokatérje tajne policije.

Grof Goluhovski je bil od cesarja sprejet; poprej pa je imel z ministri dolga posvetovanja o volilni reformi. Vsled teh je Goluhovski stopil v dogovor s poljsko delegacijo ter jej gotovo obetal zlate gradove, ako se uda v direktne volitve. Poljski časniki pa smatrajo pot Goluhovskega na Dunaj, kamor je po cesarji bil poklican, kot propad volilne reforme. Goluhovski je služil raznim vladnim sistemom in se bode tudi, če treba, z Auerspergi pogodil.

Vnanje države.

Francoska narodna skupščina je pretekli četrtek zopet začela svoje burno delovanje. Monarhisti so nadaljevali rešetanje republikanske vlade 4. septembra. Na dnevnem redu bila je namreč pogodba, katero je napravila republikanska vlada ob času vojske s Prusi z mestom Lyonom. Monarhisti so to priliko porabili, trdó, da je država pri tem škodo trpela. Iz poročila, katerega je reakcionarna komisija o tem napravila, videlo se je dobro, da je monarhistom manj za to, da se pošteno gospodarstvo vlade v tej zadevi preišče, nego da se zabavlja vladi narodne brambe, demokraciji in republiki. V izvrstnem, z živahnimi dobroklici sprejetem govoru je nekdanji prefekt lyonski Challemlacour to strastno in enostransko poročilo zavrnil. Da bi globoki vtis njegovega govora oslabil, začne rojalist Carayon-Latour trditi, da je Challemlacour hotel njega in

Slovensko gledališče.

Vtorek je predstavilo dramatično društvo dva nova komada. Šaloigra „Gospod Zamuda“, poslovenjena iz francozkega L. Pikard-a po rajnem V. Mandelc-u nij tako zanimiva in živahna, kakor smo to vajeni pri francozkih igrah. Trgovec v malem mestu Zamuda (g. Kocelj) je eden tistih ljudi, katerim se nikoli ne mudi in ki se dadó v najnujniših opravkih motiti po malenkostih ter na najvažnejša opravila pozabé. Vsled te pozabljivosti in raztrešenosti se v razne sitnobe zapleta v kupčiji in se pelje s svojo ženo (gospodična Podkrajškova) v glavno mesto, da tamo popravi zamude in ob enem preskrbi službo svojemu sinu Evgeniju (g. Schmid). Nekoliko dni pozneje se tudi pripelje njegov sosed, trgovec Ravné (g. Noll) s svojo hčerko Sofijo (gospodična Jamnikova) ter ostane v istem hotelu z g. Zamudo. Ta pa sovraži Ravné-ta, mislé, da mu on v vsem nasprotuje, dokler končno ne spozna, da mu je Ravné najpoštenejši prijatelj. Evgenij dobi Sofijo in vse je srečno pri kraji. Igra se je hladno igrala in hladno

sprejela; g. Kocelj z dobrim risanjem vse zamujajočega Zamude jo je rešil utona.

S tem večjo pohvalo je pozdravljalo občinstvo novo opereto Brandel-a: „Izbujeni lev“. Stari in zviti odgojnik Placide (g. Noll) ima odgojevati mladega sina nekega vojvode, Gaston-a (gospodična Rossa) s to nalogo, mladega človeka, v otročji nedolžnosti in nevednosti ohraniti do njegovega 18. leta; s tem pogojem je odgojniku obljubljena visoka letna pokojnina. Še en dan ima Gastona pod svojim varstvom, potem ga izroči očetu. Na potu se oba mudita na graščinskem mlinu, kjer prebiva stričnica odgojnika, mlada Paquerette (gospá Odijeva) in njen ženin Nivelle (g. Meden.) Tukaj dobi odgojnik pismo od očeta Gastona, da je njegov starejši sin padel v vojski in da bo Gaston stopil na njegovo mesto; naloži se tedaj odgojniku iz nevednega mladeniča storiti korajžnega dragonerskega oficirja. Placide pokliče Paquerette, katero je o prihođu zaprl v mlin in pri veselem obedu in pokanji šampanjca se v Gastonu hitro lev izbudi, ki ga Placide zastonj skuša ukrotiti, ko mu drugo pismo naznanja, da Gastonov

brat še živi. Naposled se vendar igra povoljno reši, in Gaston ostane oficir.

Djanje je nekako čudno; godba pa je tako melodiozna in živahna, da spominja na boljše Offenbach-ove operete. Pa tudi predstava je bila jako dobra. Gospá Odijeva kot Paquerette se je posebno odlikovala v nežni solo-partiji pri oknu. Gdčna. Rosova nij samo po svoji krasni vnanjosti kot nedolžen sramežljiv dijak in pozneje kot dragonarski oficir, ampak tudi s svojim lepim glasom očarala občinstvo. Gg. Noll in Meden sta vredno stala na strani pevkinj ter je tercet v prvi in kvartet v drugi polovici igre bil izvrstno izpeljan. Gledišče je bilo dobro obiskano in je občinstvo mnogokrat klicalo pevce in pevkinje. — Sedaj pa še ena beseda prestavljavcu operete, g. Aleševcu. Opominjamo ga, naj se v takih in enakih igrah izogiblje prerobatih izrazov. Uho poslušalca žali, ako sliši iz lepih ust Gastona „klobasati.“ — Dramatično društvo pa naj nas skoro zopet razveseljuje s kako opereto; „izbujenega leva“ pa nam vsakako v tej sèsoni še enkrat predstavlja.

njegove prijatelje pustiti ustreliti, ker so v neki vasi razvito rudečo zastavo pustili odpraviti. Challemeil-Latour zahteva, da se to grdo obrekovanje preišče. Nato je bila seja sklenena. V petek se je debata nadaljevala, in poročevalec grof Segur je bil po izvrstnih govorih republikancev primoran, svoj nasvet, da se vladi zaradi njenega postopanja v tej zadevi graja izreče, nazaj vzeti. Še le v soboto, po tridnevni razpravi, bila je stvar končana. Zbornica je prestopila s 599 glasovi proti 42 na dnevni red s opombo, da obžaluje, da se je v Lyonu razvila rudeča zastava, ko je bil sovražnik v deželi. Poročilo komisije pa naj se izroči ministerstvu financ in pravosodja.

Iz Španije dohajajo zelo nasprotna poročila. Med tem, ko vlada neprenehoma poroča o novih zmagah čez uporne karliste, trdijo francoski listi, da imajo poslednji veliko moč. Pomenljivo znamenje o tem je to, da francoska južna železnica ne sprejema več vožnje za Španjko. Brez dvombe ima tudi stari Thiers kaj opraviti pri španjski ustaji, ker je njemu zoperno, da vladajo v Italiji in Španiji kralji iz ene rodovine.

Ruski vojni svet, v katerem sta tudi knez Bariatinski in maršal Berg, se posvetuje sedaj o upeljavi splošne vojaške dolžnosti. Nadaljna posvetovanja o organizaciji armade bodo pod osebnim predsedništvom carja Aleksandra. Kadar se nova organizacija izvrši, kar bo čez malo let, se bo čez Rusije še neizmerno povišala.

Angleška vlada bo napravila za svojo novo parobrodno črto iz Adena v Zanzibar na vzhodno afrikanskem pobrežju luke in vojaške kolonije, kakor jih ima na primer Rusija ob črnem morji. Kraji ti so za trgovino zelo važni, posebno od kar se je odprl sueški kanal. Zato si vse vlade prizadevajo, dobiti ondi varne postaje za svoje trgovce. Samo naša Avstrija ne misli na kaj takega, akoravno imamo tudi v Avstriji zadosti vsakovrstne drhali, katero bi doma lahko pogrešali. Kako domači bi se gotovo čutili ondi med zamorci Rosza Sandor, Rauch, Koller in drugi enaki! Tu bi se paševalo! Naši ustavaki s svojo inteligencijo bi napravili ondi gotovo kar izgledno državo.

Dopisi.

Iz Šmarja pri Celji 4 feb. [Izv. dop.] Iz malo znanega kraja Vam sicer pošiljam ta dopis, a vendar bode morda zanimalo čestite bralce, da izvedo, kako narodnost napreduje po slovenskem Štajerskem. Posebno zanimivega Vam nemam poročati, — imamo zvonik pri cerkvi, ki ima na eni sami strani uro, pa še ta ne gre in ne kaže nikdar prav; imamo tudi tukaj dva ali celo tri tabore, — nemškutarskega, slovensko-naprednjaškega in slovensko-konservativnega — katere loči voda in zvonik; imamo poduzetnike na rudo, premog in mramor; samo tega nam še manjka, kar bi najbolj povzdignilo naš rodovitni in krasni kraj, namreč železnice. Zato pa nas osrečuje c. k. okrajna sodnija kljub §. 19 osnovnih postav na vse slovenske vloge z nemškimi rešitvami. Vi ste v svojem cenjenem listu omenili, da so nemškemu uradovanju največ krivi advokati in notarji, da pa c. k. uradniki so vselej pripravljeni, slovenske vloge v slovenskem jeziku rešiti. Mogoče, da se kaj takega kje drugod godi. Pri nas v Šmarji delata advokat in notar, zlasti prvi, še precej slovenskih vlog, a kolikor je meni znano, so vsi vladni odpisi nemški. V Šmarje pač ne drži niti telegraf, niti železnica in zato menda naši gg. uradniki še niso poizvedeli za §. 19. Sicer pa je že dalj časa naš stari poštni pôt v pokoj djan in smo se spnili na konjsko, hočem reči, na

vožnjo pošto, a „Slov. Narod“ dobivamo navadno stoprv drugi dan. Kako to? (Glej našo opombo v poslednjem listu. Ur.)

Iz Šmartne pri Litiji 3. febr. [Izv. dop.] Včeraj 2. t. m. je napravila šmartensko-litijska čitalnica besedo v Vodnikov spomin. Pokazalo se je pri tej veselici, da čitalnica prav dobro napreduje, kajti udeležilo se je te veselice občinstva iz Litije in Šmartne toliko, da je bila velika dvorana prav napolnena in bili smo prav dobre volje in občeno zadovoljni. Program je bil: Petje, govor ravnatelja g. Adamiča, potem govor gospodične M. Adamičeve, ki je nastopila z osem belo oblečenimi malimi dekljci, ter nam razlagala zasluge Vodnikove za naš narod, kar je poslušalce prav zanimalo in razveselilo. Potem je bila igra „vdova in vdovec“. Igrali so: gg. Adamič in Skrajnar in gospodične Adamičeve prav izvrstno. Po igri je bila tombola, veseli smo se pozno v noči razšli. Priporočalo bi se, da bi se naši udje in okoličani drugi pot zopet tako obilno udeležili, in da bi se tudi družinskih večerov t. j. vsak četrtek in nedeljo večer v čitalnici obilneje udeležili. Z adreso slovenskih rodoljubov proti krivičnim direktnim volitvam smo tudi mi zadovoljni in jo bomo vsi podpisali.

Iz Celovca 3. svečana. [Izv. dop.] (Odbor družbe sv. Mohora) je razpisal za leto 1873 v podporo domačega slovstva in v omiko slovenskega naroda osem daril, in sicer štiri za štiri krajše izvirne povesti in štiri za podučne spise raznega zapopadka. Vsled razpisa, priobčenega po slovenskem časopisju, se je oglasilo blizu 60 pisateljev, ki so razne njih duševne izdelke odposlali odboru v presojo ter „z uma svitlim mečem“ borili se za častna darila. V resnici lepo znamenje je to slovenskega napredka in boljše slovstvene bodočnosti! Skoraj polovica vseh teh spisov pripadala je k prvi vrsti.

Presojevalci, povsem povzeti iz odbora, so na vse kriplje imeli dela, da so razne tvarine natanko si ogledali ter si napravili od posameznih spisov stalno, dobro pretehtano razsodbo. Pri seji t. m. je skupni odbor o posameznih spisih razsodil in to po prav natančni debati. O seji sami, katera je nekde bila prav zanimiva, bode skoraj gotovo bolj obširno poročal družbeni tajnik v družbenem listu „Besednik-u“; objavljeno naj bode za danes le to, da izmed tekmecev, ki so odposlali povesti, nij nihčar darila dobil. Nekatere povesti se bodo sprejele, druge, po zahtevanji dotičnega pisatelja, Besedniku v porabo izročile in slednjič so se nekatere popolnem zavrgle. Boljši so bili izdelki, pripadajoči drugi stroki: Izmed razprav in sestavkov podučnega zapopadka jih je bilo pet, katerim se je dar in to skoraj enoglasno pripoznal.

Ker se je pri družbi sv. Mohora nadejati vedno bolj živahnega delovanja in z ozirom na to, da si odbor prizadeva na raznovrstni način popolnem zadostiti potrebam slovenskega ljudstva, da hoče družba s časom izdavatı jako zanimivo knjigo o človeških iznajdbah in tudi obširno občeno zgodovino s posebnim ozirom na zgodovino slovenskega sveta, — jo še enkrat vsem Slovincem naj živejše priporočamo.

V kratkem je naraslo število udov na 18.925 in hoče, ako nam pomore sreča junška, še bolj narasti! Čeravno je številka 22.000 — v tolikih iztisih se namreč tiskajo

knjige za leto 1873 — jako ogromna in kinčalna za slovensko ljudstvo, ki še dva milijona ne šteje, vendar še ne smemo biti zadovoljni z njo. Tu in tam se nahajajo vasi in celo župnije, v katerih niti enega uda nij! Delati in prizadevati si mora vsak, ki le nekaj pri ljudstvu velja, da se število še bolj zdatno množi, da vsak prostak, vsak člen slovenskega roda nataučno dobrote ove družbe spozna ter jej kolikor mogoče, s pristopom prihiti! —

Kakor znano, je družbini odbor vsa slovstvena dela umrlega prof. Jančiča, tako: cvetnike, slovar, slovensko slovnico itd. odkupil ter tiskarni odsek pooblastil, naj sestavi postavno pogodbo. Zadnje se je zgodilo in že se nekatera dela tiskajo v družbeni tiskarni in sicer dela, ki so v prvi vrsti potrebna in to posebno glede naših šol.

Tudi družbena tiskarna prav veselo napreduje. Dela imade čez glavo in to ne samo družbinskega, temuč tudi prav mnogo družega. Vse to pa je veselo znamenje za narod naš!

Iz Zagreba 4. febr. [Izv. dopis.] Zagreb nema čitalnice. Naše najstarejše društvo za branje in zabave je bila „dvorana.“ Če se ne motim, osnovala se je leta 1852. Političnega značaja „dvorana“ nij nikoli imela. V njej se je zbiralo posebno naše višje uradništvo. Lani osnovalo se je drugo društvo pod imenom „kazina.“ V tem društvu so se zbirali odličnejši mestjani, trgovci, odvetniki itd. Dasiravno si kazina nij htela nobene politične barve nadeti, je bila vendar kot narodnjaško društvo na glasu. V najnovejšem času stvorilo se je tretje društvo pod imenom „Posielo.“ O tem društvu ne morem kaj reči, ker se še nij razvilo. Vsa ta tri društva zedinila so se te dni v eno društvo pod imenom „kazina.“ Dasiravno se bode kazina tudi v prihodnje ogibala politike, je vendar velika večina njenih udov narodnjaška. V ta namen, da si kazina svoj čisto socijalen značaj čem bolje ohrani, nadela si je baš kozmopolitično in neutralno ime „kazina.“ Rauchijski so se sicer prizadevali, zedinjenje gore imenovanih treh društev zaprečiti, ker so med njimi eno kot svoje zbirališče imeti hoteli, pa bili so za izvedenje tega manevra preslabi. Politične homatije ogrenile so celo naše socijalno življenje. Naj več pelina je v njega ožel Rauch. Kjer god sta dva pri enej mizi sedela, sta gotovo drug drugega, se ve da na tihem sama pri sebi prašala, ali si ti moj vis-a-vis narodnjak ali magjaron?, za dalje časa je to neprenosljivo. Kazina je prevzela nalogo, da politično nasprotništvo vsaj v socijalnem življenji oblaži in zato bo čez kolikor mogoče neutralno zbirališče za vse stranke.

Deputacija naših magjaronov, ki je šla v Pešto Szlavya prosit, naj spet Raucha za bana postavi, vrnila se je z dolgimi nosi v Zagreb. Ona nij bila niti pred Szlavya niti pred Deaka puščena. Vsled tega faska velika mačja žalost v celem magjaronskem taboru.

Jugoslovanska akademija je izdala do sedaj XXI knjig svojega „Rada.“ Velika izguba jej preti s tem, da je njenega tajnika Daničiča srbska vlada nazaj v Belgrad poklicala. Kakor se čuje, bo on temu častnemu poklicu posluhnil. Koncem leta 1872 iznašala je njena glavica 298.944 gold. 91½ kr. Tečajem rečenega leta pomnožila se je glav-

nica za 6242 gold. 33 kr. Akademija je pako iz glavničnega prihoda v svoje svrhe potrošila 10.200 gl. Zaklad za utemeljenje jugoslovanskega vseučilišča imel je koncem pretečenega leta 253.082 gl. 16 kr. premoženja. Pomnožil se je tečajem minolega leta za celih 49.457 gold. 54 1/2 kr. Matica ilirska, ki je že veliko let spala, tako da smo mislili, da je že umrla, počela se je spet probujevati. Njen sedanjí predsednik Mesič je mož, ki ima vse lastnosti, da bo ta naš književni zavod spet na čvrste noge postavil. Enako prerojenje bi bilo tudi našemu društvu za jugoslovansko zgodovino želeži!

Naši „regnikolarci“ odpravljajo se na pot v Pešto.

Domače stvari.

— (Iz Zagorja) na Notranjskem se nam piše: „Tukajšno bralno društvo je od deželne vlade vsled odloka 18. januarja t. l. št. 529. „als staatsgefährlich (!!!)“ zpoznano, tedaj prepovedano!! Začasni odbor si bode po drugem poti k dovoljenju pripomogel, in izid tega ob času naznanil.“ Hej! kako v klasje gre zlata svoboda pod vladanjem nemškega liberalizma! Še brati v društvu ne smemo; to je vse „zakonito.“

— (Železnica Knittelfeld-Zaprešič.) Te dni se je podala posebna deputacija podvzetnikov te železnice na Dunaj, da so se predstavljali trgovinskemu ministru ter ga prosili, naj še v tej sesiji državnega zbora predloži dotični načrt. Minister je sicer bil prav prijazen (zakaj bi ne bil, lepe besede so po ceni), pa obljubil nij ničesar. Naposled je g. minister celó djal, da se državnemu zboru nobeden železniški načrt ne bode predložil, dokler ne reši vprašanje arlbergske in predilske železnice. Ta odgovor deputacijo nič nij razveselil in tudi ne bode dobro sprejet v vseh krajih, kjer že težko pričakujejo te železnice in prostranske črte Dražberg-Celje-Šmarje-Brežice.

— (Imenovanja.) G. dr. Adalbert Kravs, c. k. sodnijski adjunkt je na svojo prošnjo prestavljen iz Planine v Postojno. G. Toussaint Deu je imenovan za c. k. adjunkta v Kozjem. G. Julius Ledenig pa za c. kr. okrajnega sodnika v Kočevji. (W. Z. od 4. februarja.)

Razne vesti.

* (Dalmatinci) so v cerkvenem oziru dozdej spadali pod srbskega metropolita v Translajtaniji. Vsled dualizma so se tudi cerkvene razmere med Cis- in Translajtanijo tako uravnale, da ste se orijentalno-grške biskupije v Dalmaciji in Bukovini ločile od srbske metropolije in se je za te biskupije ustanovila posebna metropolija, pa ne v Dalmaciji, ampak v daljnih Černovicah v Bukovini. Za metropolita pa je imenovan škof Hackman v Černovicah, nemški ustavoverec in centralista. Radovedni smo, kako bo shajal nemško-rumunski metropolit s svojo slovansko duhovščino v Dalmaciji. Mislimo si, da se bo malo zanj brigalo.

* (Ruski admiral Popov) potuje po Angležkem, da si ogleduje tamošnje državne in privatne delavnice za ladije. Te dni je bil v Hullu in ko se je vrnil v London, ga je marinski minister obiskal ter k obedu povabil. Ali mu je ruski gost res bil po godu v tem času, se nam nij poročilo.

* (Potop Ladije „Northfleet“) o katerem smo že poročali, je uzročil portugalski parobrod „Murillo“, kakor vse kaže. Prijadral je te dni v Cadix, izogibaje se portugalskim lukam, kjer bi kapitana bili tirali pred sodnijo, ne samo za to, da je trčil ob „Northfleet“, ampak še bolj zategadelj, da se nij ustavil po storjeni nesreči in nij pomagal rešiti utopljenecv. Parobrod sam zdaj nij videti, da bi bil poškodovan, vendar so oficirji že poklicani pred sodnijo. Oficirji parobroda „Murillo“ so pri zašlišauji pred sodnijo izrekli, da so čutili, ko je parobrod treščil v „Northfleet-a“. Hiteli so gledat, kaj se je pripetilo in videli, da se je „Northfleet“ začel pogrezavati ter slišali upitje nesrečnih utopljenecv. Kapitan „Murillo“ pa, da si so oficirji od njega terjali, naj ustavi parobrod in priteče na pomoč, branil se je to storiti in zaukazal naprej jadrati.

* (Viharji) so 2. febr. strašno razsajali po morji okolo angleških bregov. Mnogo ladij je poškodovanih; dva parobroda sta naletela na skalovje in se pogreznila. Od enega se je edini kormanoš rešil.

* (Potresi.) Na otoku Samoskem so hudi potresi podri dosti hiš ter pod svojimi razvalinami pokopali mnogo ljudi.

Narodno-gospodarske stvari.

Špargelj.

(Spisal E. Metz.)

Med vsemi kulturami se špargelj naj bolj spleča, ker se vsledj lahko in po visoki ceni proda in se ne skazi, ako tudi porezan več dni leži ali se v oddaljena mesta pošilje. En oral zemlje s špargljem zasajen daje na leto 600 gold. čistega doneska. Špargelj nij zbirčen, kar se lege in zemlje tiče, vendar več rodi na težki, nego na lehkí zemlji in ljubi malo proti jugu nagneno lego. Zemlja za špargelj se mora dobro pripravljati, vendar ne tako globoko, kakor se je dozdej delalo. Zadostuje, da se na globočino dveh čevljev prekoplje (prerovta). Poprej je bila navada, 3 do 4 čevlje globoke jame kopati, jih do 2' s trohnelimi treskami, žagalnico itd. napolniti. Tako pripravljanje zemlje visoko stane in vendar rastlini nič ne koristi. Kajti špargelj svoje korenine le bolj površno razprostira, tedaj svoj redilni sok iz površne zemlje dobiva in ne iz globočine. Zato se naj zemlja samo na 2' globoko prekoplje.

Potem se napravljajo luknje, po 2' saksebi, vsaka 15 colov povprek in 1 1/2 čevlja globoka. V te luknje pride strohnel gnoj. 1/2 čevlja visoko; ta se potepta in se najnga 1' visoko dene prst, na katero se špargelj sadi. Korenince se lepo na vse strani uravnajo in 3 cole visoko z dobro živo perstjo pokrijo. Še le v prihodnjem letu se luknje napolnijo in sicer z nekoliko gnojem in prstjô. V 1. in 2. letu se smejo najmočnejše kali porezati, pa ne preobilno, da vsa rastlina ne oslabi.

Na vrtilih pa se mora drugače ravnati, da je dobiček večji. Na prerovtani zemlji se delajo jarki ali jame 3 čevlje saksebi 1 1/2 čevlj globoki in 1/2 do 2 čevlja široki; napol-

nijo se do 1/3 s trohnelim gnojem, na kate-rega pride malo žive prsti. V te jarke se sade dve vrsti špargljev tako, da so vrste 1/4 čevlja saksebi; potem se pokrijo 3 do 4 cole visoko s prstjo. V 2. letu se jarki napolne in dobro gnoje. V 3. letu pa se med vrstami izkopa 1/2 čevlja globok jarek, prst okolo špargljev se poprj zrahla in gnoji in se nanj namreč prst iz jarkov, tako da so špargljeve grede sedaj više.

Za obdelovanje špargljevih gredic služe videci bolje od navadnih motik, ker se po teh korenine preveč poškodujejo. Da špargelj obilno rodi, treba vsako leto dobro gnojiti, gredice večkrat opleti in na to paziti, da je nad koreninami vselej najmanje za 1 čevlj prsti. V mesecih juli in avgust se naj z gnojnico polijó, pa samo v oblačnem, mokrem vremenu.

Porežejo naj se samo močnejše kali, slabejše pa naj ostanejo in rastejo, ker se tako okrepeča cela rastlina. Kakor hitro se prikaže glavica nad zemljo, naj se prst okolo šparglja ostrga in se špargelj z dolgim nožem (tako zvanim špargeljskim nožem) v dolgosti 9 do 10 colov pod zemljo poreže. Taki šparglji so posebno okusni. Tukaj pri nas je navada, da puste šparglje rasti 5 do 6 colov nad zemljo, jih pokrivajo s posebnimi lonci. Ta navada naj se opusti, ker špargelj nikoli nij tako okusen in celo grenjak postane, če raste visoko nad zemljo. Špargelj se ne sme dalje, kakor od početka pomladi do sredi junija rezati. Po končani rezi se naj gredice po leti in do jeseni večkrat prekopajo. Jeseni se zemlja dobro gnoji.

Za sajenje je najbolj jemati 2letne sadeže. Naj rodovitnejša plemena so: angleški, nemški, erfurtski in zgodnji argenteulski špargelj.

Tržne cene

v Ljubljani 5. febr. t. l.

Pšenica 6 gl. — kr.; — rež 4 gl. 20 kr.; — ječmen 2 gl. 90 kr.; — oves 2 gl. — kr.; — ajda 3 gl. — kr.; — prosó — gl. — kr.; — kuruza 3 gl. 80 kr.; — krompir 1 gl. 90 kr.; — fižol 4 gl. 90 kr.; — masla funt — gl. 54 kr.; — mast — gl. 40 kr.; — špeh frišen — gl. 30 kr.; — špeh povojen — gl. 42 kr.; — jajce po 2 kr.; — mleka bokal 10 kr.; — govodine funt 24 kr.; — teletine funt 30 kr.; — svinjsko meso, funt 26 kr.; — sena cent 1 gl. 40 kr.; — slame cent — gl. 95 kr.; — drva trda 6 gl. 50 kr.; — mehka 4 gl. 80 kr.

Dunajska borsa 5. februarja.

Enotni drž. dolg v bankovcih	68	gl.	70	kr.
Enotni drž. dolg v srebru	72	"	75	"
1860 drž. posojilo	103	"	75	"
London	109	"	—	"
Kreditne akcije	333	"	—	"
Akcije národne banke	967	"	—	"
Napol.	8	"	68	"
C. k. cekini	—	"	—	"
Srebro	107	"	85	"

Za svetovno razpostavo na Dunaji

se kupujejo lepi, dolgi ženski lasje; rumeni (blond), rdeči in sivi imajo prednostne cene in se lahko po pošti pošiljajo; tudi se sprejemajo posamezni kosi, in denar za-nje se takoj pošlje. (33—7)

Wilhelm Stutz,

v „Zvezdi“ (Sternallee), hiš. št. 30 v Ljubljani.

Tujci.

5. febr.

Pri **Elefantu**: Stojan iz Otoka. — Fortuna iz Planine. — Balagič iz Glicina (?) — Modlic a iz Trsta. — Vitez pl. Plapart iz Celovca. — Rossenberg iz Verone. — Guler iz Kroke. — Lengl.

Pri **Maliču**: Mehl iz Gradca. — Berta iz Dunaja. — Dehms iz Lipskega. — Hübner — Reichenburg. — Bogáč iz Dunaja. — Zore iz Gradca. Eger iz Ljubljane. — Groih, Nagin iz Loke.

Epileptičen krč ali božjast

zdravi pismeno poseben zdravnik za božjast **Dr. O. Kállisch**, Berlin, Luisenstrasse 45. (255—12)

Pričujoče ima črez tisoč bolnikov v ozdravljenji.